

JEL Classification: E60, E61, E65, G18

<https://doi.org/10.35945/gb.2020.10.024>

PANDEMIC IMPACTS ON THE INTERNATIONAL ECONOMY

GIORGI BENASHVILI**PhD student**

Ivane Javakhishvili Tbilisi State University, Georgia

giorgi.benashvili@tsu.ge

Abstract. In the history of world development, side to formation of the economic and financial systems, temporary crashes are not new. At different times, crises have always been experienced in different countries. However, within the rise of globalization and economic interdependence, modern crises are gaining much huge effects on social and economic systems.

More than half a year passed since the novel Coronavirus declared as a pandemic and virus already killed more than 900 000 people, while bringing the total number of infections to more than 28 million. Aside from widen spread of the virus, it can already be boldly said that virus has become the biggest challenge of modern reality since the World War II.

The Coronomic crisis, which became actual shortly since the outbreak of COVID-19 virus pandemic, is characterized by a different anatomy due to its nature. Unlike the previous crises, which experienced well-established financial and economic basis, the current crisis is significantly different. This time, the cause the crisis haven't financial of economic source, but the roots come from medicine. The current situation makes the economy a hostage of medicine (Papava, 2020) which is a dramatically different phenomenon from the previous crashes.

Unlike the economic crises over the last decade and century, the Coronomic crisis affects many sectors of the economy. While it puts into the agenda necessity of rethinking existing policy on international trade, production chain and generally structure of the economy. This requires in depth research, which is the aim of this article.

Without vaccine and effective clinical treatments against the virus, social distancing remains the only recommended tool against the virus. The latter is a significant challenge for the modern economy. The current situation, in addition to the necessity of rethink economic policy also puts into the agenda the issue of establishing new trends in the international trade and economy. The reality in the post-pandemic period, which may lead to changes in the international supply chain and a new dealing out of the supply market, will lead to significant changes in the international economy that requires in-depth research and analysis. The aim of the paper is to analyze some of the above issues, which will be presented on the based of existing empirical data.

KEYWORDS: CORONAMIC; INTERNATIONAL ECONOMICS; INTERNATIONAL TRADE.

For citation: Benashvili, G. (2020). Pandemic Impacts on the International Economy. *Globalization and Business*, 10. 192-197. (In Georgian). <https://doi.org/10.35945/gb.2020.10.024>

პანდემიის გავლენა საერთაშორისო ეკონომიკაზე

გიორგი ბენაშვილი

დოქტორანტი,

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, საქართველო
 giorgi.benashvili@tsu.ge

საკვანძო სიტყვები: კორონომიკური კრიზისი, საერთაშორისო ეკონომიკა, საერთაშორისო ვაჭრობა.

ციტირებისთვის: ბენაშვილი გ. (2020). პანდემიის გავლენა საერთაშორისო ეკონომიკაზე. *გლობალიზაცია და ბიზნესი*, №10, გვ. 192-197. <https://doi.org/10.35945/gb.2020.10.024>

შესავალი

კორონავირუსის პანდემია, რომელმაც მსოფლიოს მრავალ ქვეყანაში უკვე 72 მილიონზე მეტი ადამიანის ინფიცირება გამოიწვია, უკვე იქცა თანამედროვე მსოფლიოს ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვან გამოწვევად. ვირუსმა ჯანდაცვისა და ეროვნული ეკონომიკის საკითხებთან დაკავშირებული პრობლემების გარდა, დღის წესრიგში ზოგადად ეკონომიკის, მათ შორის საერთაშორისო ეკონომიკისა და ვაჭრობის, საკითხებიც დააყენა.

მსოფლიო განვითარების ისტორიისთვის, ეკონომიკური და ფინანსური სისტემების ჩამოყალიბებასთან ერთად, სისტემური კატაკლიზმები არახალია. სხვადასხვა დროს, სხვადასხვა ქვეყანაში კრიზისები ყოველთვის ჩნდებოდა თუმცა, გლობალიზაციისა და ეკონომიკური ურთიერთდამოკიდებულების ზრდასთან ერთად, თანამედროვე კრიზისები, საკუთარი მასშტაბიდან გამომდინარე, უფრო დიდ ეფექტს იძენს. იგი სცდება ეროვნული ეკონომიკის მასშტაბს და დღის წესრიგში საერთაშორისო პოლიტიკის საკითხების სიღრმისეულ განხილვას აყენებს.

დიდი დეპრესიის შემდეგ მომხდარმა ყველაზე მსხვილმა ფინანსურმა კრიზისმა, რომელიც 2008 წელს კვლავ აშშ-ში ჩამოყალიბდა და მალევე გლობალური მასშტაბის რეცესია და მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისი გამოიწვია, იმ დროისთვის არსებული ფინანსური სისტემა სრულიად ახალი გამოწვევის წინაშე დააყენა. განსხვავებით წინა პერიოდის მიკრო თუ მაკრო დონის კრიზისებისგან, 2008 წლის მსოფლიო ეკონომიკური კრიზისი მსოფლიოს მრავალს ქვეყანას შეეხო, ამან კი ქვეყნებს ბიძგი მისცა, რომ ეკონომიკური საკითხების განხილვა უფრო გლობალურ ჭრილში დაეწყეთ, რამაც ფინანსური და ეკონომიკური სტაბილიზაციის მიმართულე-

ბით მნიშვნელოვნად გააძლიერა საერთაშორისო ფინანსური ინსტიტუციების როლი.

ვირუსის გავრცელებისა და ტოტალური შეზღუდვების დაწესების ფონზე, რომელიც ჩინეთში ეპიდემიის გამოცხადებიდან მალევე დაიწყო, მრავალი ფირმის საწარმოო ჯაჭვს, მნიშვნელოვანი პრობლემები შეექმნა. ვირუსის გავრცელების შემდეგ, ჩინეთი პირველი ქვეყანა იყო, სადაც ტოტალური კარანტინი გამოცხადდა. რის შედეგადაც მნიშვნელოვნად შეიზღუდა სხვადასხვა პროვინციაში მდებარე იმ მსხვილი საწარმოების საქმიანობა, რომლებიც პროდუქციითა თუ ნედლეულით აშშ-ის და სხვა ქვეყნების ეკონომიკას უზრუნველყოფდა. ჩამოყალიბდა მიწოდების დეფიციტი. რამაც მალევე იქონია გავლენა იმ ქვეყნების ეკონომიკაზე, რომელთა საწარმოო ჯაჭვშიც ჩინეთის სამუშაო ძალას დიდი წილი ეკავა.

ჩინეთზე მზარდი ეკონომიკური დამოკიდებულება დასავლეთის არაერთი ქვეყნის პოლიტიკურ და სამეცნიერო წრეებში მწვავე მსჯელობის საგანს წარმოადგენს, სადაც ჩინეთის ეკონომიკურ პოლიტიკაში ექსპანსიონიზმისა და ეკონომიკური დომინაციის ნიშნებს ხედავენ. თუმცა, მოქნილი საწარმოო პროცესის ხარჯზე, ჩინეთი დღემდე ინარჩუნებს მსოფლიოს მთავარი საწარმოო ჰაბისა და ზომით მსოფლიოს მეორე ეკონომიკის როლს. ვირუსით გამოწვეული პანდემია, რომელიც უკვე გახდა ეკონომიკაში არაერთი საკითხის ხელახალი გააზრების საბაზი (Benashvili, 2020), დღის წესრიგში ჩინეთთან ეკონომიკური ურთიერთობების გადახედვის საკითხიც წამოიწია. რასაც ადასტურებს მსოფლიო ლიდერების განცხადებები და ქმედებები.

დასავლეთის სახელმწიფოებსა და პეკინს შორის კონფრონტაციის გაგრძელებისა და ინდუსტრიული სექტორის ჩინეთიდან გამოსვლის შემთხვევაში ახალი შესაძლებლობა

უჩნდება განვითარებად ქვეყნებს, რომ აღნიშნულ ფირმებს ალტერნატიული წარმოების ბაზრები შესთავაზოს. ეს მნიშვნელოვნად შეცვლის მსოფლიო საწარმოო ჯაჭვს და შესაძლოა, საერთაშორისო ეკონომიკაში ძალთა ბალანსის ცვლილების საფუძველიც გახდეს.

დასავლეთსა და ჩინეთს შორის ეკონომიკური კონფრონტაცია ბოლო წლებია პერმანენტულად მიმდინარეობს. ამ მხრივ, განსაკუთრებით თვალსაჩინოა ვაშინგტონსა და პეკინს შორის არსებული სავაჭრო ომი, რომელსაც განვითარების არაერთი ეტაპი ჰქონდა. პოსტ-პანდემიურ პერიოდში მსგავსი დაძაბულობის შენარჩუნების შემთხვევაში, სავარაუდოა, რომ ამ დაპირისპირებას მნიშვნელოვანი გავლენა ექნება მსოფლიო ეკონომიკაზე

კორონომიკულ კრიზისს, რომლის აქტუალურობაც COVID-19 ვირუსის ეპიდემიის გავრცელებიდან მალევე დადგა დღის წესრიგში, საკუთარი ბუნებიდან გამომდინარე, განსხვავებული ანატომია ახასიათებს. წინა კრიზისებისგან, რომელთაც ნათლად ჩამოყალიბებული ფინანსურ-ეკონომიკური საფუძველი ჰქონდათ, მიმდინარე კრიზისი მნიშვნელოვნად განსხვავებულია. ამჯერად, კრიზისის მიზეზი არა ფინანსური, ეკონომიკური ან პოლიტიკური საფუძველია, არამედ მიზეზი მედიცინაში დევს. არსებული მდგომარეობა ეკონომიკას მედიცინის მძევლად აქცევს (Papava, 2020), რაც აქამდე არსებული მოვლენებისგან მკვეთრად განსხვავებული ფენომენია. თუმცა, მსგავსად 2008 წლის ფინანსური კრიზისისა, ფაქტია რომ 2020 წელს კორონაკრიზისი გასცდა ერთი ან რამდენიმე ქვეყნის მასშტაბს და იგი გლობალური მნიშვნელობის კრიზისად ჩამოყალიბდა.

ეჭვგარეშეა, კრიზისსა და მისი შემოდგომი პერიოდს აუცილებლად ექნება გავლენა საერთაშორისო ეკონომიკაში მიმდინარე პროცესებსა და ტენდენციებზე, რომელიც ემპირიულ კვლევასა და გაანალიზებას საჭიროებს.

საერთაშორისო ეკონომიკისა და ვაჭრობის გეოეკონომიკური ტენდენციები პოსტკრიზისულ ეპოქაში

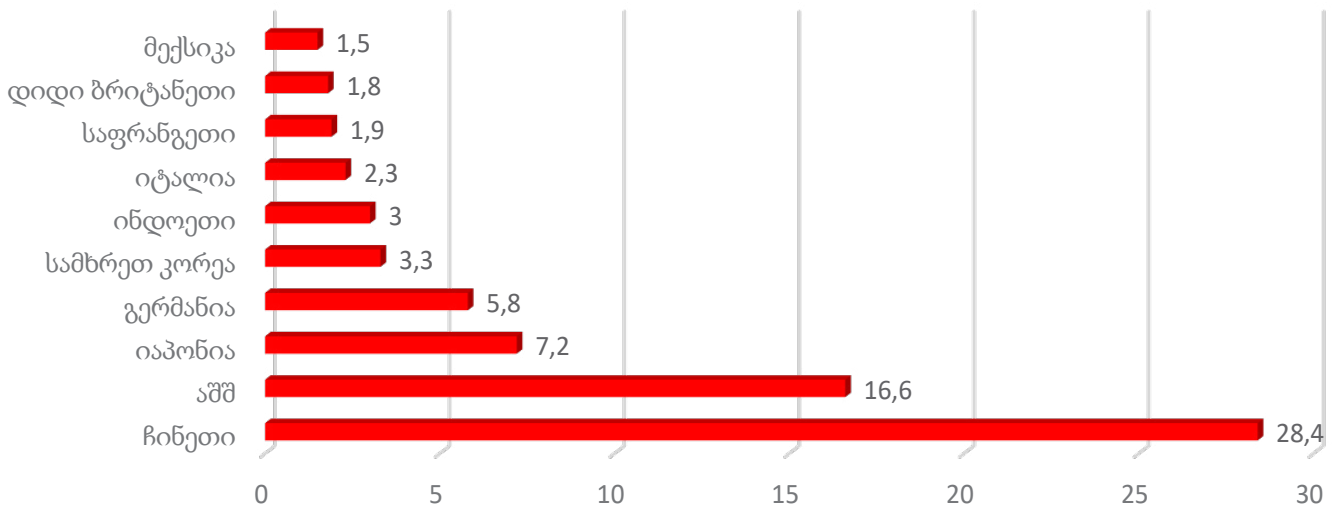
გაეროს სტატისტიკის დეპარტამენტის ინფორმაციაზე დაყრდნობით, 2018 წლის მდგომარეობით, მსოფლიო საწარმოო გამოშვების უდიდესი წილი ჩინეთზე მოდის. (იხ. დიაგრამა 3) იაფი მუშახელისა და მაღალი საწარმოო სიმძლავრეების არსებობის გამო, ბოლო ათწლეულია, ჩინეთი მსოფლიო წარმოების ჰაბად ჩამოყალიბდა. ჩინეთის ეკონომიკური აქტივობის ზრდამ მის მიმართ მრავალი ქვეყნის ვაჭრობის დეფიციტის ჩამოყალიბება გამოიწვია, რასაც გრძელვადიან პერიოდში შესაძლოა პეკინის ეკონომიკური და პოლიტიკური გავლენის მსოფლიო მასშტაბით ზრდა მოჰყვეს (Benashvili, 2020).

იაფი სამუშაო ძალისა და მოქნილი წარმოების პროცესის ხარჯზე ჩინეთმა მრავალი ქვეყნის წარმოება არაკონკურენტუნარიან მდგომარეობაში აღმოჩნდა, რითიც ისინი ჩინეთზე დამოკიდებული გახადა.

პანდემიამ ეს კიდევ უფრო ცხადი გახადა, როცა ვირუსის გავრცელების პერიოდში არაერთი ეკონომიკურად განვითარებული ქვეყანა კრიტიკულად აუცილებელი სამედიცინო პროდუქციის წარმოების უნარსაც კი მოკლებული იყო.

ეკონომიკური ფაქტორის გარდა კორონომიკამ პოლიტიკური მნიშვნელობის საკითხებიც წამოიწია წინა პლანზე. რაზეც, პირველ რიგში, მსოფლიოს პოლიტიკური ლიდერების მიერ წამოწყებული ანტიჩინური რიტორიკაც მიუთითებს. „ჩინური ვირუსის“ მიზეზით გამოწვეული პანდემიის დასრულების შემდეგ მოსალოდნელია, რომ ამ პერიოდში დაწყებული ტენდენციები საერთაშორისო ეკონომიკაზე ასახვას პოსტკორონომიკულ ეპოქაშიც ჰპოვებს, რაც, პირველ რიგში, ჩინეთისადმი დანარჩენი მსოფლიოს დამოკიდებულების შეცვლა მოყვება.

დიაგრამა 1. მსოფლიო საწარმოო სიმძლავრეები 2018 წ. %



წყარო: შედგენილია ავტორის მიერ, გაეროს სტატისტიკურ ინფორმაციაზე დაყრდნობით (26.04.2020)

ჩინეთთან ვაჭრობის პოლიტიკის დილემა მსოფლიოს წამყვანი სახელმწიფოების დღის წესრიგში ბოლო წლებია ისედაც მწვავედ დგას. ამ მხრივ აღსანიშნავია აშშ-ჩინეთის სავაჭრო ომი, რომელიც საერთაშორისო ეკონომიკაში მიმდინარე ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი მოვლენაა. ჩინეთიდან დაწყებული მსოფლიო პანდემიის ფონზე არაერთი ქვეყანა უკვე ანონსებს ჩინეთში არსებული საკუთარი წარმოების მობილობას. ამ მხრივ ერთ-ერთი პირველი ნაბიჯი იაპონიამ გადადგა, რომელმაც ჩინეთიდან მანუფაქტურული წარმოების გამოტანის ხელშეწყობისთვის ადგილობრივი კომპანიების სტიმულურებისთვის 2 მილიარდ დოლარიანი ფონდი შექმნა. დიდი ბრიტანეთის საგარეო საქმეთა მინისტრის განცხადებით კი, პანდემიის დასრულების შემდეგ, ჩინეთთან თანამშრომლობა ისეთი ველარ იქნება, როგორც ეს მის დაწყებამდე იყო. ამასთან, დასავლეთის ქვეყნები ჩინეთს ვირუსთან დაკავშირებით მსოფლიო თანამეგობრობისთვის ინფორმაციის დამალვამდე ადანაშაულებს, რაც პოლიტიკური ლიდერების მწვავე განცხადებებთან დასტურდება. რამდენად გახდება COVID-19 ვირუსი მსოფლიოში ახალი „ცივი ომის“ დაწყების მიზეზი, ეს ვირუსის დამარცხების შემდეგ გახდება ცნობილი, თუმცა, უკვე ცხადია, რომ კორონომიკა შესაძლოა ამის საკმაოდ მყარი საფუძველი გახდეს.

დასავლეთის სახელმწიფოებსა და პეკინს შორის კონფრონტაციის გაგრძელებისა და ინდუსტრიული სექტორის ჩინეთიდან გამოსვლის შემთხვევაში ახალი შესაძლებლობა უჩნდება განვითარებად ქვეყნებს, რომ აღნიშნულ ფირმებს ალტერნატიული წარმოების ბაზრები შესთავაზოს. ეს მნიშვნელოვნად შეცვლის მსოფლიო საწარმოო ჯაჭვს და შესაძლოა, საერთაშორისო ეკონომიკაში ძალთა ბალანსის ცვლილების საფუძველიც გახდეს.

საერთაშორისო ვაჭრობის გამოწვევები კრიზისისა და მისი შემდგომი პერიოდში

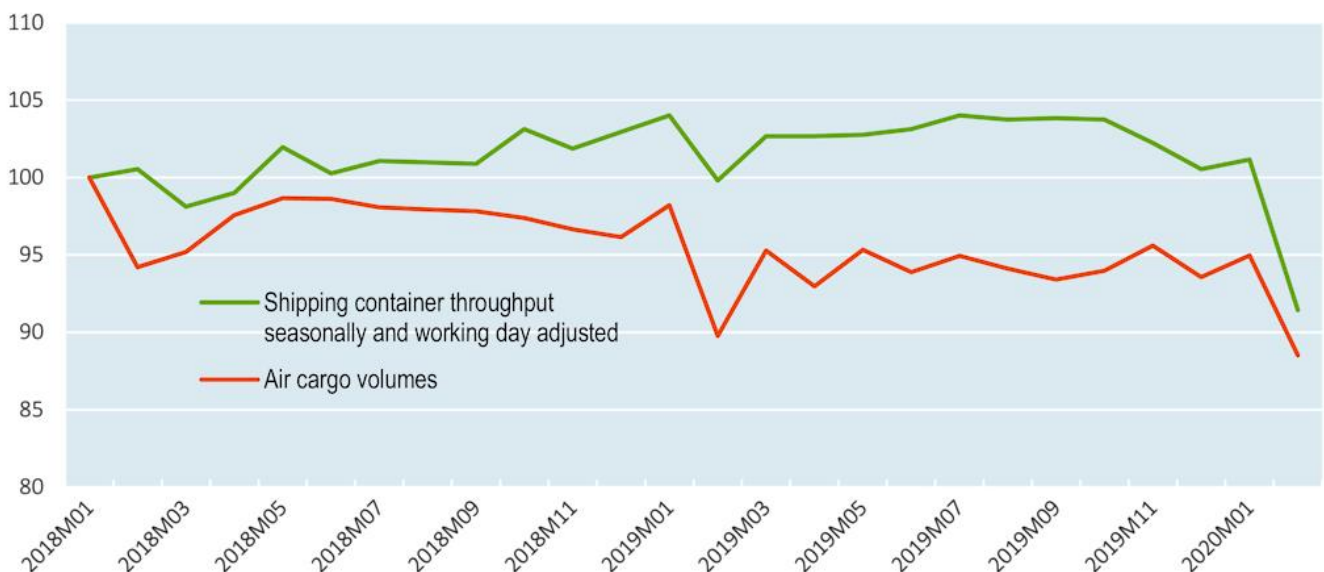
კორონავირუსით გამოწვეულმა პანდემიამ, რომელიც საკუთარი მასშტაბის გამო ზოგიერთი ქვეყნისთვის, განსაკუთრებით კი განვითარებადი სახელმწიფოებისთვის ჰუმანიტარული კრიზისის ტოლფასია, მსოფლიო ახალი ტიპის გამოწვევის წინაშე დააყენა. არსებული კრიზისი საკუთარი არსით მრავალწახნაგოვანია. იგი უკავშირდება სამედიცინო, ეკონომიკურ, სოციალურ, ჰუმანიტარულ და ფსიქოლოგიურ საკითხებს.

გლობალური კრიზისის ფონზე ქვეყნებს შორის საერთაშორისო კონსოლიდაციის განსამტკიცებლად და მოქალაქეთა სოციო-ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესებისთვის საგარეო ვაჭრობას მნიშვნელოვანი როლი აკისრია. შესაძლებელია, გამოვეყნოთ ორი ფაქტორი, რომელიც აღნიშნული მიზნების მიღწევას შეუწყობს ხელს:

- არსებული ვაჭრობის ნაკადების შენარჩუნება უკვე ჩამოყალიბებული მიწოდების ჯაჭვებისთვის ხელოვნური ბარიერების შექმნის გარეშე;
- კრიტიკულად აუცილებელი სამედიცინო საქონლისა და სხვა სამომხმარებლო პროდუქციის შეუფერხებელი მიწოდება.

ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების საერთაშორისო ორგანიზაციის მიერ ჩატარებული კვლევის მიხედვით, რომელიც მიმდინარე წლის ივნისში გამოქვეყნდა, ორგანიზაციის წევრი ქვეყნების საშუალო მთლიანი სამამულო პროდუქტი, 2019 წლის მეოთხე კვარტლის მაჩვენებელთან შედარებით, საშუალოდ 13%-ით შემცირდა (OECD), რაც უპრეცედენტო ვარდნაა მსოფლიოს ისტორიაში. მიუხედავად

გრაფიკი 2: საჰაერო და სატვირთო გადაზიდვების დინამიკა 2018-2020



წყარო: oecd.org

ცენტრალური ბანკებისა და მთავრობების მიერ გამოყოფილი ეკონომიკის სტიმულირებისა და დახმარების პაკეტებისა, მსოფლიოს მრავალი ქვეყანა უკვე შევიდა რეცესიაში. თუმცა, შესაძლოა ეს სულაც არ იყოს კორონა კრიზისის ყველაზე უარესი სცენარი, რადგან ვირუსის გავრცელებიდან 9 თვის შემდეგ, ჯერ კიდევ არ არსებობს მისი საწინააღმდეგო ვაქცინა ან მკურნალობის ეფექტიანი საშუალებები, რაც ვირუსის წინააღმდეგ ბრძოლას ართულებს და, შესაბამისად, რთულდება ეკონომიკის აღდგენის ოპტიმისტური სცენარის განხორციელება.

პანდემიის შეკავების მიზნით დაწესებული შეზღუდვების ფონზე, მნიშვნელოვნად შეიზღუდა სხვადასხვა სახის ტრანსპორტით გადაადგილება. ცხადია, ამან საერთაშორისო ტვირთების გადაზიდვებზე მოახდინა გავლენა. მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის მიერ რეგულარული ავიარების შეზღუდვის შემდეგ გართულდა საჰაერო ტვირთების გადაზიდვაც. აუცილებელ პროდუქციაზე მოთხოვნის ზრდისა და მიწოდების შეზღუდვის გამო ტვირთების საჰაერო გადაზიდვების ღირებულებაც დაახლოებით 30-60%-ით გაიზარდა და გაიზარდა მიწოდების დროც. (Curran, 2020)

შეზღუდვების დაწესება, ჯერ კიდევ პანდემიის საწყის ეტაპზე, უარყოფითად აისახა საზღვაო-საკონტეინერო გადაზიდვებზეც. თვალსაჩინოა, რომ ჯერ კიდევ მიმდინარე წლის თებერვალში მნიშვნელოვანი საზღვაო პორტების წლიური ტვირთბრუნვა გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით 10-20%-ით შემცირდა. (Baschuk, 2020). ამასთან, 50-ზე მეტმა ქვეყანამ შეიცვალა საზღვაო პორტის ოპერირების პროტოკოლი, რაც პირველ რიგში მიღებული ტვირთების დახარისხებას და უსაფრთხოების მიზნების გამო მათ დამატებით შემოწმებას გულისხმობდა.

მსოფლიოს დიდ საზღვაო პორტებში საოპერაციო პროცედურებისა და შესაბამისი პერიოდის ზრდამ, რასაც თან დაერთო ჩინეთის პორტებიდან კონტეინერების გადაადგილების შეზღუდვა, საზღვაო-საკონტეინერო მომსახურების ფასის მატება გამოიწვია. ლოგისტიკური სირთულეების ჯაჭვის ჩამოყალიბებამ, საერთაშორისო ვაჭრობაში ტექნიკური ბარიერების ჩამოყალიბებას დაუდო საფუძველი, რამაც უდავოდ იმოქმედა პანდემიამდე არსებულ ვაჭრობის ურთიერთობებზე და მიწოდების ჯაჭვებზე.

საერთაშორისო ვაჭრობაში გაჩენილი ტექნიკური ბარიერების ფონზე, დღის წესრიგში ექსპორტისა და მიწოდების შეზღუდვასთან დაკავშირებული საკითხებიც დადგა. ამის ნათელი მაგალითია კრიტიკული სამედიცინო დანიშნულების პროდუქცია, რომელზეც მაღალი მოთხოვნის გამო არაერთმა ქვეყანამ საექსპორტო კვოტები დააწესა.

საერთაშორისო ვაჭრობა პოსტ-კრიზისულ პერიოდში

2008 წლის გლობალური ეკონომიკური კრიზისისგან განსხვავებით, რომლის ერთ-ერთი პირველი «მსხვერპლი» საერთაშორისო ვაჭრობა გახდა, კორონავირუსის პანდემიის ფონზე დაწესებულმა შეზღუდვებმა ღონისძიებებმა მსოფლიო იმპორტის მხოლოდ 1%-ის შემცირება გამოიწვია. მიუხედავად მსგავსი განსხვავებისა, მიმდინარე კორონა-კრიზისი ეკონომიკის მრავალ სექტორზე და ელემენტზე ახდენს გავლენას, რაც პირდაპირ ან ირიბ ასახვას ჰპოვებს საერთაშორისო ვაჭრობის დინამიკაზე საშუალო და გრძელვადიან პერიოდში.

პოსტკრიზისულ პერიოდში საერთაშორისო ვაჭრობის განვითარების შესახებ ეკონომისტთა წრეებში განსხვავებული მოსაზრებები არსებობს. მკვლევართა ნაწილი მიიჩნევს, რომ საერთაშორისო ვაჭრობა კრიზისამდე პერიოდს დაუბრუნდება, მეორე ნაწილს კი მიაჩნია, რომ ვირუსის დამარცხების შემდეგ შესაძლოა საერთაშორისო ვაჭრობაში აქამდე არსებული ტენდენციები შეიცვალოს, რაც პირველ რიგში მიწოდების ჯაჭვების ნაციონალიზაციითა და ექსპორტის შემცირებაში გამოიხატება. საერთაშორისო ბაზრებზე არსებული ფლუქტუაციის გავლენის შესამცირებლად შესაძლოა, მთავრობები და ფირმები შეეცადონ, გადახედონ აქამდე არსებულ შეხედულებებს სტრატეგიული საქონლის, საწარმოო ჯაჭვისა და სახელმწიფო შესყიდვების შესახებ.

პოსტ პანდემიურ პერიოდში საერთაშორისო ვაჭრობის ტენდენციების ცვლილება მნიშვნელოვანი ახალი შესაძლებლობა მცირე და განვითარებადი ქვეყნებისთვის, რომ ფირმებს, რომელთაც პანდემიამდე არსებული საწარმოო ჯაჭვის ცვლილება სურს, ალტერნატიული წარმოების ბაზრები შესთავაზონ. ეს მნიშვნელოვნად შეცვლის მსოფლიო საწარმოო ჯაჭვს და, შესაძლოა, საერთაშორისო ეკონომიკაში ძალთა ბალანსის ცვლილების საფუძველიც გახდეს.

ლიტერატურა/REFERENCES

Alwis, Ajith (2020). *Coronomics – plan your eggs and basket*, *Daily FT*, <http://www.ft.lk/columns/Coronomics—Plan-your-eggs-and-the-basket-/4-695109> (last seen 05.06.2020)

Baschuk, B. (2020), *“A Trade Collapse that’s Heading Into the History Books”*, *Bloomberg*, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-26/supply-chain-latest-a-trade-plunge-worthy-of-the-history-books> (Last seen 08.09.2020)

Benashvili, G. (2020). China’s one belt and road initiative its prospects for Georgia, *Ecoforum*, Vol. 9, Issue 1(21) <http://www.ecoforumjournal.ro/index.php/eco/article/view/1043> (last seen 28.04.2020)

- Makris, Miltos (2020) *Coronomics: how a pandemic can impact world economics* University of Kent News Centre, <https://www.kent.ac.uk/news/society/24809/coronomics-how-a-pandemic-can-impact-world-economics> last seen 28.04.2020)
- Calder, S. (2020) *Airlines preparing for future with fewer passengers and higher fares*, Independent.co.uk <https://www.independent.co.uk/travel/news-and-advice/coronavirus-flight-prices-airline-passengers-fares-a9464821.html> (last seen 19.04.2020)
- Curran, E. (2020), *“Urgent Demand for Medical Equipment is Making Air Cargo Fees “Absolutely Crazy”*”, Bloomberg, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-03-30/-absolutely-crazy-air-cargo-fees-highlight-supply-chain-squeeze> (Last seen 09.09.2020)
- Evenett, S. (2020), *“Tackling COVID-19 Together”*, *Global Trade Alert*, University of St. Gallen, Switzerland, <https://www.globaltradealert.org/reports> (Last seen 10.09.2020)
- OECD (2020), *COVID-19 and international trade: Issues and actions* <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/covid-19-and-international-trade-issues-and-actions-494da2fa/> (Last seen 10.09.2020)
- Reynolds, I. (2020) *Japan to fund firms to shift production out of China*, Bloomberg <https://www.bloomberg.com/news/articles/2020-04-08/japan-to-fund-firms-to-shift-production-out-of-china> (last seen 24.04.2020)
- Mello-Théry, N. & Théry, H. (2020). The geopolitics of COVID-19. *Espaço e Economia*. <https://journals.openedition.org/espacoeconomia/11224> (27.04.2020)
- Papava, V. & Charaia, V. (2020). *The Coronomic Crisis and Some Challenges for the Georgian Economy*. Rondeli Foundation <https://www.gfsis.org/publications/view-opinion-paper/136> (last seen 24.04.2020)
- Papava, V.. (2020). *Coronomic Crisis: When The Economy Is A Hostage To Medicine*. *eurasiareview*, <https://www.eurasiareview.com/29032020-coronomic-crisis-when-the-economy-is-a-hostage-to-medicine-oped/>(last seen 25.04.2020)
- Papava, V. & Silagadze, A. (2019). “On the Georgian name of one key economic term “Gross Domestic Product””, 203-204.(in Georgian) *Journal Globalization and Business* https://www.researchgate.net/publication/334897039_rogor_unda_itargmnos_kartulad_termini_GROSS_DOMESTIC_PRODUCT (25.04.2020)
- Creitz, Ch. (2020) *Pompeo blames China*, Fox News <https://www.foxnews.com/media/pompeo-china-coronavirus-coverup-loss-of-life> (last seen 25.04.2020)
- Georgian Tourism Statistical Review 2018* <https://gnta.ge/ge/publication/2018-geo/> (last seen 20.04.2020)
- Rodrik, D. (2020) Will COVID-19 Remake the World? Project Syndicate <https://www.project-syndicate.org/commentary/will-covid19-remake-the-world-by-dani-rodrik-2020-04> (27.04.2020)
- El-Erian, M. (2020) *Saving the developing world from COVID-19* Project Syndicate <https://www.project-syndicate.org/commentary/covid19-aid-to-developing-countries-by-mohamed-a-el-erian-2020-04> (last seen 28.04.2020)
- Economic Impact Reports, World Travel & Tourism council* wttc.org/Research/Economic-Impact (last seen 24.04.2020)
- World Bank Database* <https://data.worldbank.org/indicator/SH.XPD.CHEX.GD.ZS> (last seen 26.04.2020)